

MÔ HÌNH THIẾT KẾ HĐT 3 LỚP

ĐẠI HỌC CHÍNH QUY

29/07/2023

MỤC TIÊU

Giúp sinh viên có được những kiến thức về Mô hình Hướng đối tượng 3 lớp và lợi thế của nó trong C#.

NỘI DUNG

- ❖ Mô hình Hướng đối tượng 3 lớp trong C#
- ❖ Lợi thế của mô hình 3 lớp
- ❖ Chi tiết về mô hình 3 lớp
- ❖ Ví dụ minh họa

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

3

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

- ❖ 3-Layers **có tính logic** (mỗi layer có 1 công việc) và là 1 thành phần của 3-Tiers. Gồm 3 lớp chính:
 - **Graphic User Interface (GUI)**: Thành phần giao diện dạng **Console, Forms** hay **Website** của chương trình tương tác với người sử dụng.
 - **Business Logic Layer (BLL)**: Xử lý các nghiệp vụ của chương trình như tính toán, xử lý hợp lệ và toàn vẹn về mặt dữ liệu.
 - **Data Access Layer (DAL)**: Tầng giao tiếp với các hệ quản trị CSDL, XML files, Text files,...

29/07/2023

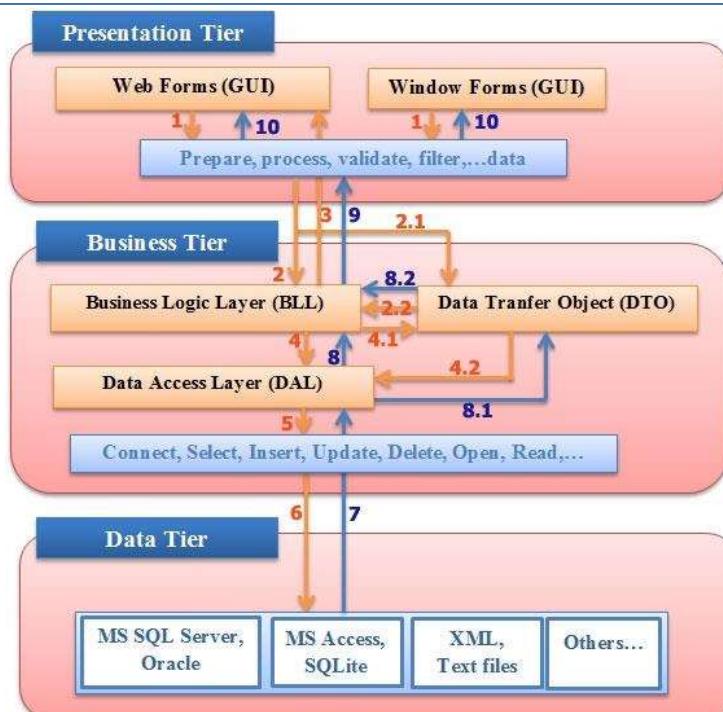
Lập trình hướng đối tượng - OOP

4

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

- ❖ Trong 1 số trường hợp vì lượng thông tin gửi nhiều ta có thể dùng **Data Tranfer Object (DTO)** để chuyển đổi tương hoặc danh sách đối tượng giữa các tầng với nhau cho tiện dụng.

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

Theo như hình vẽ: mô tả sự hoạt động của mô hình 3-Layers gồm 2 tiến trình như sau:

❖ **Các đường mũi tên màu cam biểu diễn cho 1 tiến trình giao tiếp từ GUI đến DAL.**

- (1) Người sử dụng tác động lên **GUI** yêu cầu hiển thị thông tin lên màn hình. Tại đây **GUI** sẽ kiểm tra yêu cầu của người dùng nhập có hợp lệ hay không, nếu không hợp lệ sẽ thông báo cho người dùng.

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

- Ngược lại nếu yêu cầu hợp lệ thì sẽ được gởi trực tiếp đến **BLL (2)** hoặc thông qua lớp object **DTO** hỗ trợ luân chuyển (2.1 & 2.2), tại đây **BLL** sẽ xử lý nghiệp vụ về yêu cầu của người dùng, nếu:

(i) Yêu cầu không hợp lệ hoặc tự xử lý yêu cầu không cần phải truy vấn CSDL thì **BLL** sẽ gởi thông tin về **GUI (3)** và **GUI** sẽ hiển thị kết quả cho người dùng.

(ii) Yêu cầu hợp lệ và xử lý yêu cầu cần phải truy vấn CSDL thì **BLL** sẽ gởi yêu cầu đến trực tiếp đến **DAL (4)** hoặc thông qua lớp object **DTO (4.1 & 4.2)**, nhờ **DAL** giao tiếp với hệ quản trị CSDL (5) để lấy (đọc) hoặc thêm, xóa, sửa dữ liệu.

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

- **DAL** sẽ giao tiếp với hệ quản trị CSDL (6) với các truy xuất dữ liệu (*sử dụng công nghệ ADO, LINQ to SQL, NHibernate, Entity Framework*), XML files, Text files, ...

Mô hình 3 lớp (3-Layers)

- ❖ Tiếp tục thực hiện **tiến trình thứ 2** được biểu diễn bằng các mũi tên màu xanh:
 - Sau khi **DAL** thực hiện giao tiếp với hệ quản trị CSDL hoặc XML thì sẽ trả kết quả truy vấn về cho **DAL** (7),
 - sau đó **DAL** sẽ gửi thông tin về dữ liệu vừa lấy trực tiếp sang cho **BLL** (8) hoặc thông qua lớp object **DTO** (8.1 & 8.2) xử lý tiếp nghiệp vụ với yêu cầu đã gửi từ trước, sau khi xử lý xong nghiệp vụ, thì **BLL** sẽ gửi thông tin đến **GUI** (9), và **GUI** sẽ hiển thị thông báo và kết quả yêu cầu lên màn hình (10).

Ví dụ - Mô hình 3 lớp

❖ Mô tả hoạt động của mô hình 3-Layers với ứng dụng liệt kê danh sách điểm sinh viên?

➔ Từ màn hình giao diện quản lý sinh viên: có 1 yêu cầu nhập mã lớp học để hiển thị danh sách sinh viên.

- Nếu người dùng nhập đúng mã lớp (*hợp lệ*) thì chương trình sẽ thực hiện lệnh liệt kê danh sách sinh viên theo yêu cầu.
- Nếu người dùng nhập mã lớp không hợp lệ thì chương trình sẽ báo lỗi.

Ví dụ - Mô hình 3 lớp

(1) Người dùng nhập mã lớp trên **GUI** và ấn phím Enter.

(2) **GUI** kiểm tra yêu cầu hợp lệ và gởi mã lớp sang **BLL** xử lý yêu cầu hiển thị danh sách điểm sinh viên.

(4) Tại **BLL** vì yêu cầu từ **GUI** khá đơn giản nên **BLL** sẽ không xử lý gì mà sẽ gởi mã lớp sang **DAL** lấy danh sách điểm.

(5) Tại **DAL** sau khi đã nhận được yêu cầu lấy danh sách điểm với mã lớp nhận được, **DAL** sẽ tương tác với CSDL (6) qua các lệnh mở tập tin, kết nối, truy vấn,... để lấy được danh sách điểm (7) với mã lớp yêu cầu, **DAL** tiếp tục gởi danh sách này sang **BLL** để xử lý (7).

(8) Tại **BLL** sau khi nhận được danh sách điểm từ **DAL** gởi sang, **BLL** thực hiện nghiệp vụ của mình bằng cách tính điểm trung bình, kết luận đậu/rớt của từng sinh viên (tất cả xử lý về mặt nghiệp vụ), sau đó gởi danh sách điểm đã xử lý sang **GUI** để hiển thị (9).

(9) Một lần nữa **GUI** có thể kiểm tra tính hợp lệ của dữ liệu và hiển thị thông tin và thông báo lên màn hình cho người dùng (10).

Cách tổ chức mô hình trên .NET

Với mỗi tầng (**DAL, BLL**) ta tạo 1 Project mới kiểu Class Library, sau khi **build** ra các dll như: BLL.dll, DTO.dll, DAL.dll. Khi đó:

- Tầng **GUI** là project chính chương trình, vì đặc điểm GUI chỉ thấy **BLL** nên ta sẽ **add references** BLL.dll, DTO.dll từ tab project vào GUI.
- Tầng **BLL** chỉ thấy được **DAL**, ta tiếp tục **add references** DAL.dll, DTO.dll vào BLL.
- Tầng **DAL** giao tiếp được với CSDL, ta **add references** DTO.dll vào DAL. Sử dụng các namespace data provider để tương tác với hệ quản trị CSDL, XML files, Text files,...

Một số kinh nghiệm khi sử dụng

- ❖ Các thao tác trên control như: kiểm tra nhập hợp lệ, ẩn hiện các control, và các xử lý thông tin trên control thì ta đặt các hàm xử lý ngay trên **GUI**.
- ❖ Các thao tác trên các dữ liệu cơ bản như: List, ArrayList, Object, DataTable, string, int, long, float,... ta xử lý ngay chính tầng nghiệp vụ **BLL**, vì bản chất khi thay đổi hệ quản trị hay các platform thì BLL không thay đổi.

Một số kinh nghiệm khi sử dụng

- ❖ Các thao tác với CSDL như: truy vấn, kết nối, đóng kết nối,... ta xử lý trong **DAL**.
- ❖ Khi có nhu cầu thay đổi hệ quản trị CSDL, ta chỉ cần thay đổi DAL phù hợp với hệ quản trị mới, giữ nguyên BLL, GUI và build lại project.
- ❖ Khi có nhu cầu chuyển đổi qua lại giữa ứng dụng **Web Forms** hoặc **Window Forms** ta chỉ cần thay **GUI**, giữ nguyên DAL, BLL và build lại project.

Lợi thế của mô hình 3 lớp

- ❖ **Việc phân chia thành từng lớp:** giúp cho code được tàng minh hơn. Nhờ vào việc chia ra từng lớp đảm nhận các chức năng khác nhau và riêng biệt như giao diện, xử lý, truy vấn thay vì để tất cả lại một chỗ. Nhằm giảm sự kết dính.
- ❖ **Dễ bảo trì khi được phân chia:** một thành phần của hệ thống sẽ dễ thay đổi. Việc thay đổi này có thể được cô lập trong 1 lớp, hoặc ảnh hưởng đến lớp gần nhất mà không ảnh hưởng đến cả chương trình.

Lợi thế của mô hình 3 lớp

- ❖ **Dễ phát triển, tái sử dụng:** khi chúng ta muốn thêm một chức năng nào đó thì việc lập trình theo một mô hình sẽ dễ dàng hơn vì chúng ta đã có chuẩn để tuân theo. Và việc sử dụng lại khi có sự thay đổi giữa hai môi trường (Winform sang Webfrom và ngược lại) thì chỉ việc thay đổi lại lớp GUI.
- ❖ **Dễ bàn giao:** Nếu mọi người đều theo một quy chuẩn đã được định sẵn, thì công việc bàn giao, tương tác với nhau sẽ dễ dàng hơn và tiết kiệm được nhiều thời gian.

Lợi thế của mô hình 3 lớp

- ❖ **Dễ phân phối khối lượng công việc:** Mỗi một nhóm, một bộ phận sẽ nhận một nhiệm vụ trong mô hình 3 lớp. Việc phân chia rõ ràng như thế sẽ giúp các lập trình viên kiểm soát được khối lượng công việc của mình.

Ví dụ về mô hình 3 lớp

Ứng dụng mô hình 3 lớp để hiển thị danh sách sinh viên đã cho trong file XML.

...

```
<StudentList>
```

```
  <Student>
```

```
    <StudentID>12345</StudentID>
```

```
    <LastName>Nguyễn Thị Tú</LastName>
```

```
    <FirstName>Trinh</FirstName>
```

```
    <Phone>0933726351</Phone>
```

```
    <Email>ntttrinh@gmail.com</Email>
```

```
    <AverageScore>6.27</AverageScore>
```

```
  </Student>
```

...

```
</StudentList>
```


Ví dụ về mô hình 3 lớp

Khi xây dựng mô hình 3 lớp:

- ❖ Cần một **Solution** riêng (VD: **Demo_3Layers**).
- ❖ Cần **4 project** khác nhau để làm nên **4 lớp**, với tên các **Project** được đặt như sau:
 - Lớp **GUI**: **GUI_*** (VD: **GUI_QLSinhVien**)
 - Lớp **Business**: **BLL_*** (VD: **BLL_QLSinhVien**)
 - Lớp **Data Access**: **DAL_*** (VD: **DAL_QLSinhVien**)
 - Lớp **DTO**: **DTO_*** (VD: **DTO_QLSinhVien**)

Ví dụ về mô hình 3 lớp

Bên trong **4 lớp** như trên, khi đặt tên cho các file ***.cs** cần có các hậu tố như sau:

Ví dụ ta có một đối tượng tên là **Student** thì:

- ❖ Lớp **GUI**: ***GUI** (VD: **StudentGUI.cs**)
- ❖ Lớp **Business**: ***BLL** (VD: **StudentBLL.cs**)
- ❖ Lớp **Data Access**: ***DAL** (VD: **StudentDAL.cs**)
- ❖ Lớp **DTO**: ***DTO** (VD: **StudentDTO.cs**)

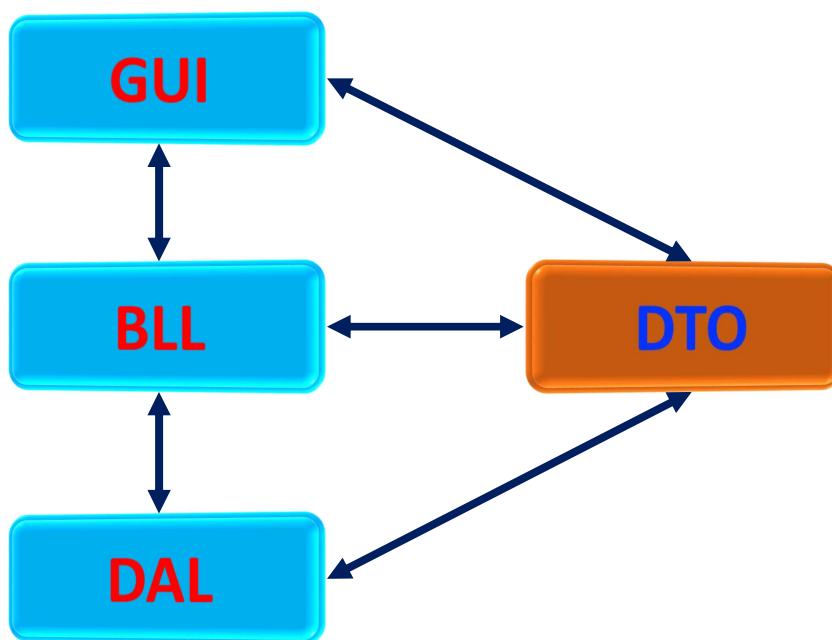
Ví dụ về mô hình 3 lớp

Ta có sơ đồ liên kết trong Mô hình 3 lớp hoạt động như sau:

- ❖ **GUI Layer**: Liên kết tới **BLL** và **DTO**.
- ❖ **Business Layer**: Liên kết tới **DAL** và **DTO**.
- ❖ **Data Access Layer**: Chỉ liên kết tới **DTO**.

Ví dụ về mô hình 3 lớp

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

23

Cách tạo project và liên kết 3 lớp

Bây giờ chúng ta bắt đầu tạo:

- ❖ Đối với Project **GUI**: Tạo theo dạng **Console Application**.
- ❖ Đối với 3 Project **DTO**, **BLL** và **DAL**: Tạo theo dạng **Class Library**.

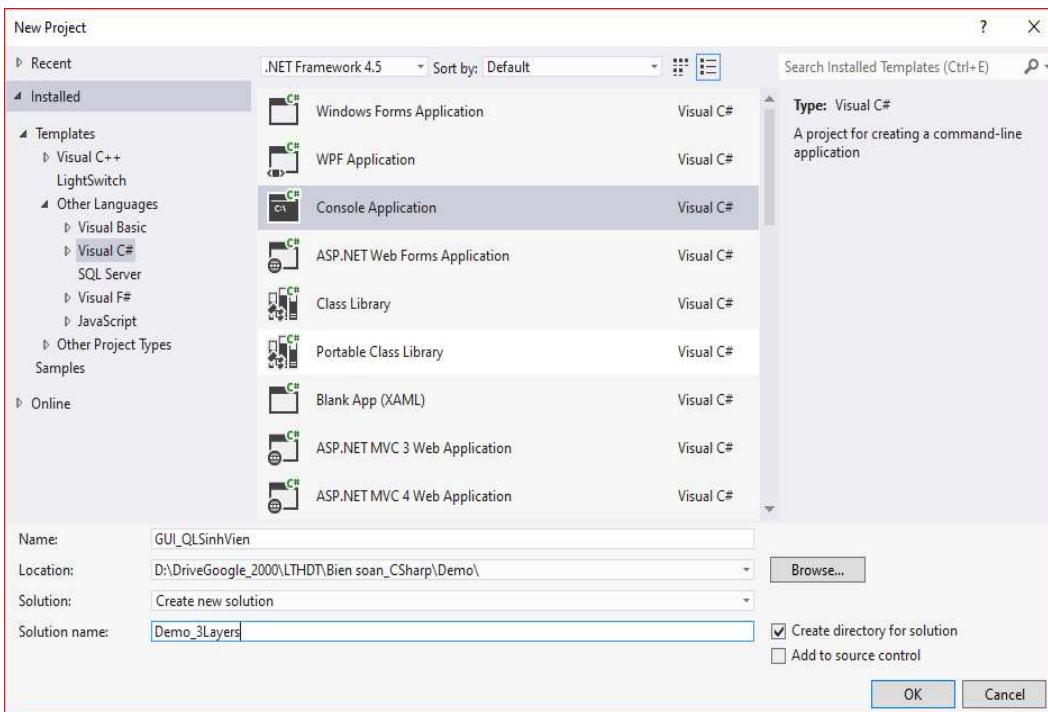
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

24

Cách tạo Solution và project GUI

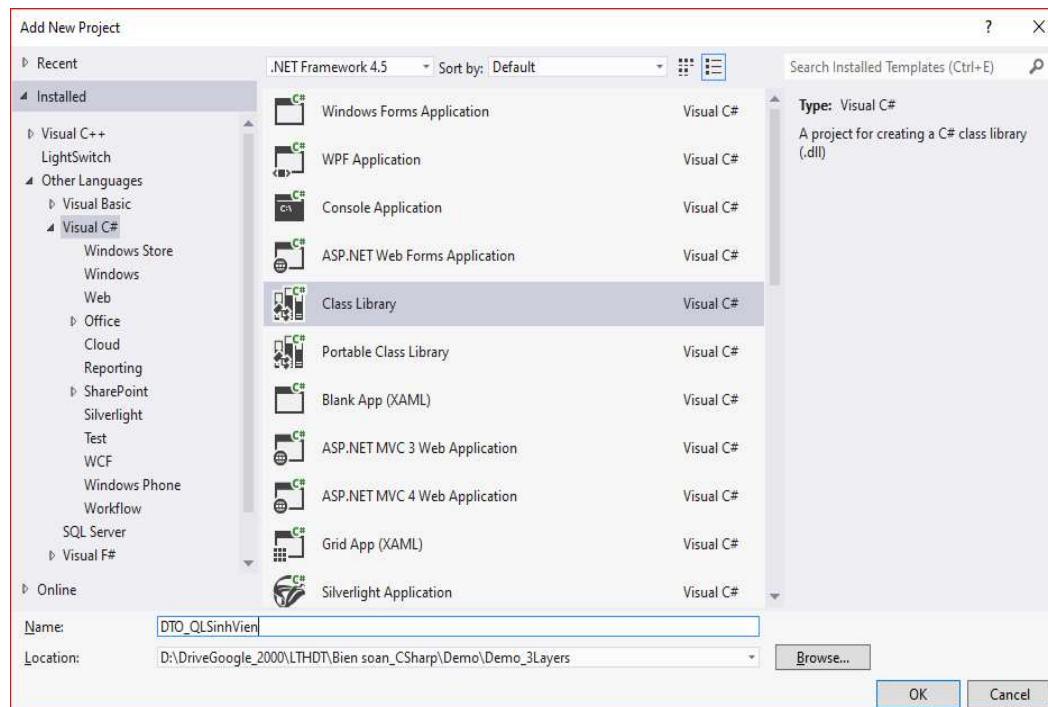
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

25

Cách tạo project DTO

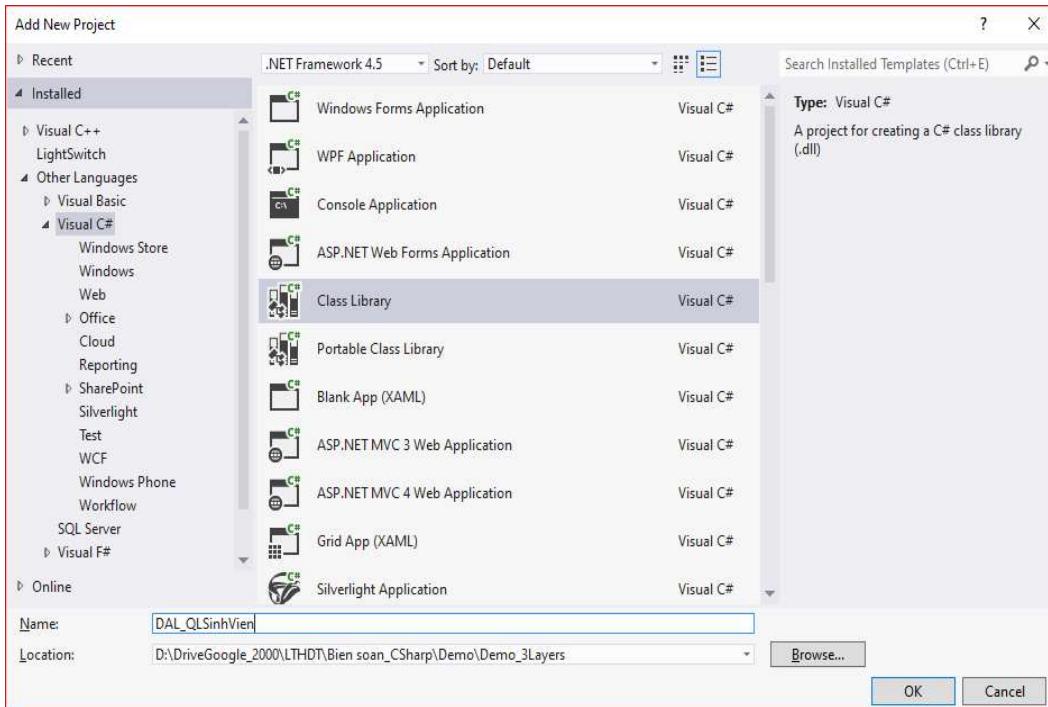
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

26

Cách tạo project DAL

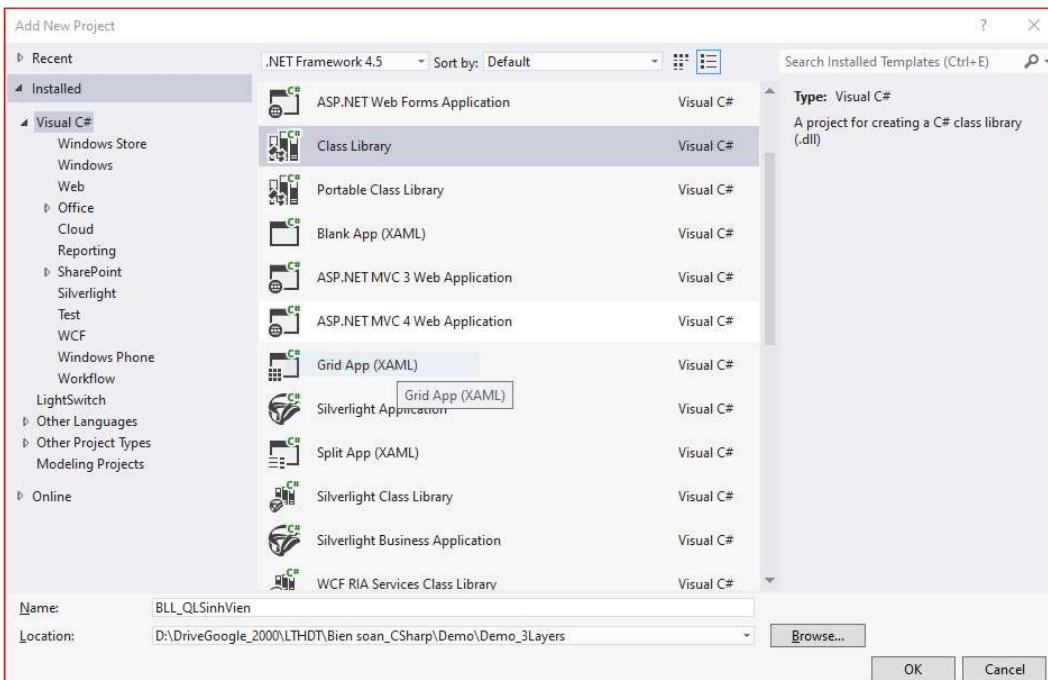
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

27

Cách tạo project BLL

29/07/2023

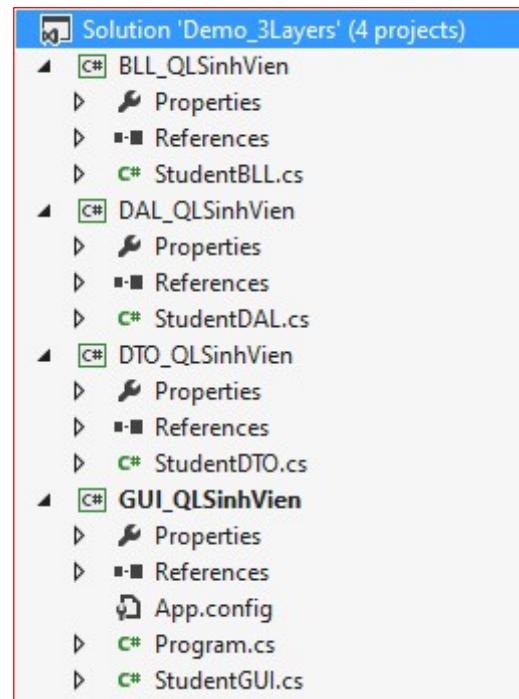
Lập trình hướng đối tượng - OOP

28

Kết quả sau khi tạo

- ❖ Và khi tạo xong, ta sẽ có **4 project** như hình bên (Các file mặc định **class1.cs** có thể bị xóa bỏ hoặc đổi tên cho phù hợp với yêu cầu).

29/07/2023

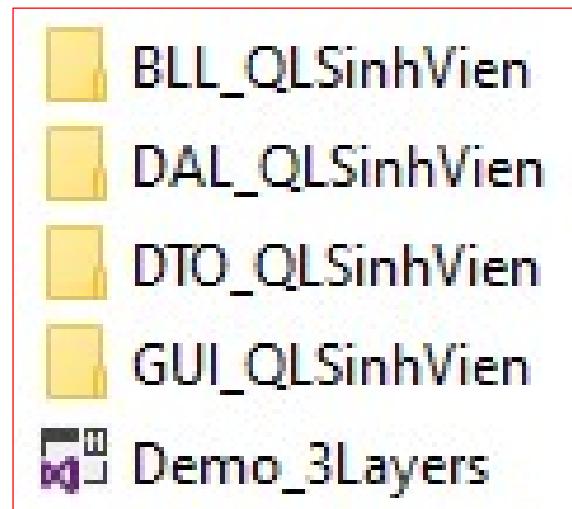
Lập trình hướng đối tượng - OOP

29

Kết quả sau khi tạo

- ❖ Sau khi tạo xong chúng ta có cây Folder trên thiết bị lưu trữ như sau:

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

30

Cách liên kết các lớp lại với nhau

Bây giờ chúng ta sẽ tạo các liên kết, bắt đầu làm với project **GUI**.

- ❖ Đầu tiên ta chọn chuột phải vào **References → Add Reference**.
- ❖ Chọn **Solution → Projects**
- ❖ Ta sẽ đánh dấu chọn **2 lớp** mà lớp GUI có thể liên kết tới là **BLL** và **DTO**.
- ❖ **OK**

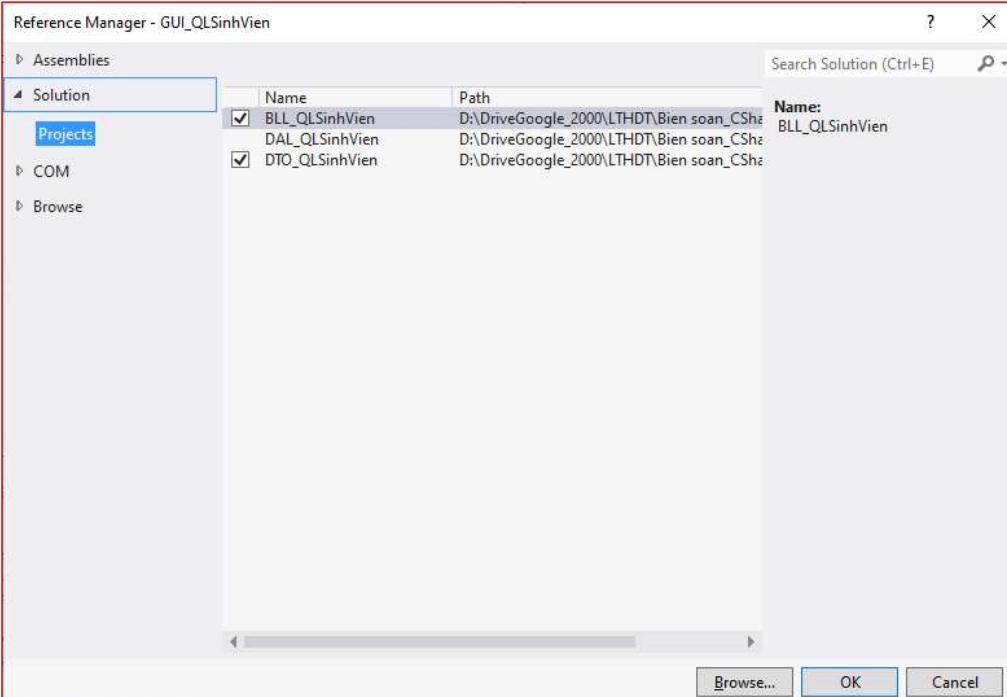
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

31

Cách liên kết các lớp lại với nhau

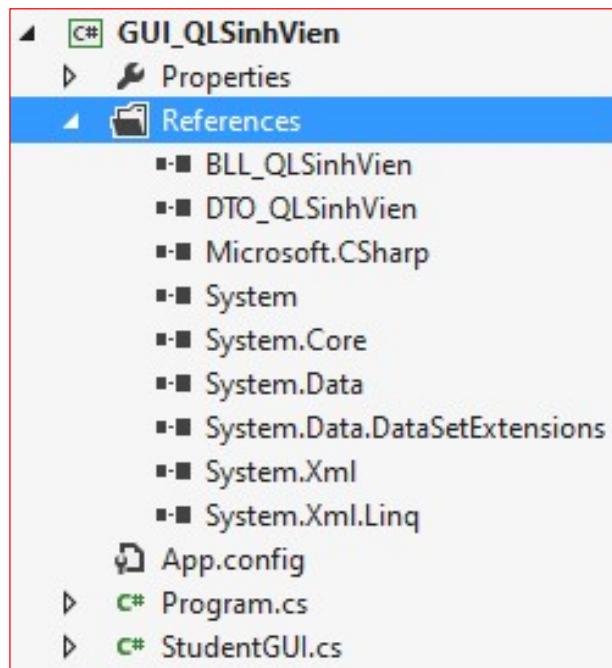
29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

32

Cách liên kết các lớp lại với nhau

29/07/2023

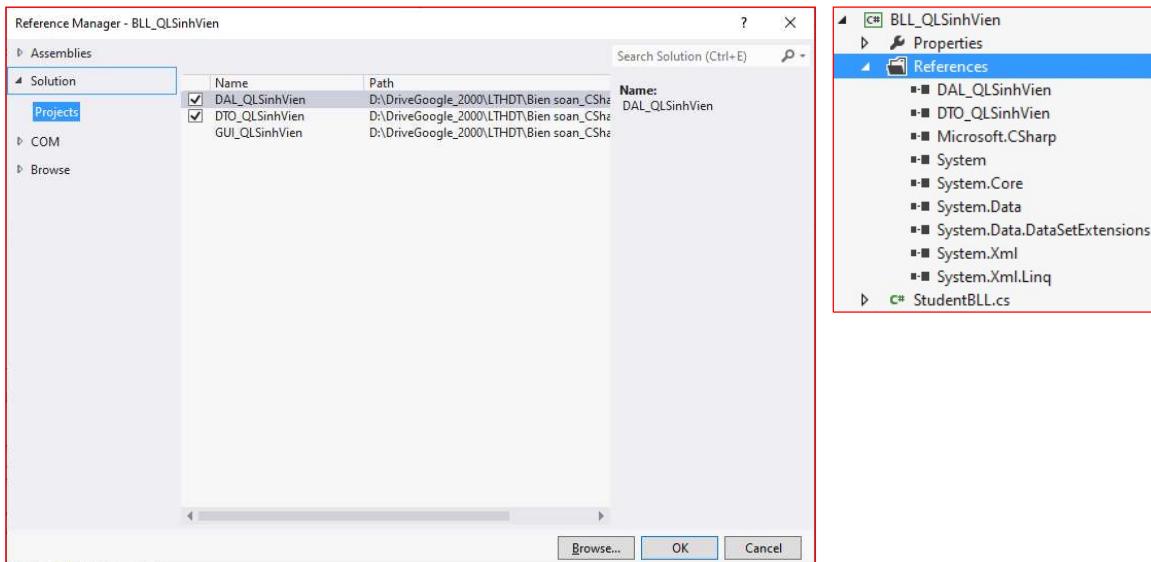
Lập trình hướng đối tượng - OOP

33

Cách liên kết các lớp lại với nhau

Làm tương tự với Lớp **BLL** như sau:

29/07/2023

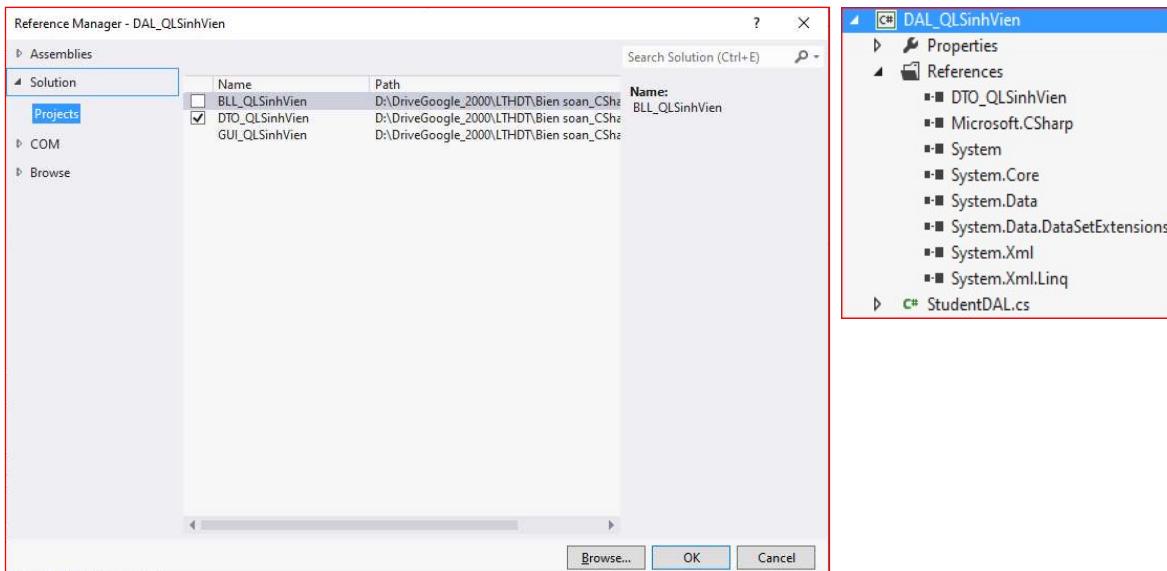
Lập trình hướng đối tượng - OOP

34

Cách liên kết các lớp lại với nhau

Làm tương tự với Lớp **DAL** như sau:

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

35

Xây dựng DTO

❖ Trong Project **DTO_QLSinhVien** ta tạo file **StudentDTO.cs** có nội dung như sau:

```
namespace DTO_QLSinhVien
{
    public class StudentDTO
    {
        #region Attrributes

        private string _studentID;

        public string StudentID
        {
            get { return _studentID; }
            set { _studentID = value; }
        }
    }
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

36

Xây dựng DTO

```
private String _firstName; //Tên  
  
public String FirstName  
{  
    get { return _firstName; }  
    set { _firstName = value; }  
}  
  
private String _lastName; //Họ và đệm  
  
public String LastName  
{  
    get { return _lastName; }  
    set { _lastName = value; }  
}  
  
private String _phone;  
  
public String Phone  
{  
    get { return _phone; }  
    set { _phone = value; }  
}  
  
private String _email;  
  
public String Email  
{  
    get { return _email; }  
    set { _email = value; }  
}  
  
private double _averageScore;  
  
public double AverageScore  
{  
    get { return _averageScore; }  
    set { _averageScore = value; }  
}  
  
#endregion
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

37

Xây dựng DTO

```
#region Methods  
/* === Constructor === */  
public StudentDTO()  
{  
    this.StudentID = "";  
    this.LastName = ""; //Họ và đệm  
    this.FirstName = ""; //Tên  
    this.Phone = "";  
    this.Email = "";  
    this.AverageScore = 0;  
}  
  
public StudentDTO(string id, string lname, string fname, string phone, string email, double avgScore)  
{  
    this.StudentID = id;  
    this.LastName = lname; //Họ và đệm  
    this.FirstName = fname; //Tên  
    this.Phone = phone;  
    this.Email = email;  
    this.AverageScore = avgScore;  
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

38

Xây dựng DTO

```
//=====Input/output
public string ToString()
{
    string kq = StudentID + "\t\t" + LastName + "\t" + FirstName;

    if (LastName.Length <= 15)
        kq += "\t\t" + Phone;
    else if (LastName.Length <= 22)
        kq += "\t" + Phone;
    else
        kq += Phone;

    kq += "\t" + Email;

    if (Email.Length <= 15)
        kq += "\t\t" + AverageScore;
    else if (Email.Length <= 22)
        kq += "\t" + AverageScore;

    return kq;
}

#endregion
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

39

Xây dựng DAL

- ❖ Trong Project **DALQLSinhVien** ta tạo file **StudentDAL.cs** có nội dung như sau: Tham chiếu đến **System.Xml** và **DTO_QLSinhVien**.

```
using System.Xml;

using DTO_QLSinhVien;

namespace DAL_QLSinhVien
{
    public class StudentDAL
    {
        #region Attributes

        List<StudentDTO> _lstStudent = new List<StudentDTO>();

        #endregion
    }
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

40

Xây dựng DAL

```
#region Methods

public StudentDAL()...

internal List<StudentDTO> lstStudent
{
    get { return _lstStudent; }
    set { _lstStudent = value; }
}

public List<StudentDTO> readFile(string fileName)
{
    //Thiết lập để hiển thị tiếng việt trên cửa sổ Console.
    Console.InputEncoding = UnicodeEncoding.Unicode;
    try
    {
        XmlDocument read = new XmlDocument();
        read.Load(fileName);
        XmlNodeList nodeList = read.SelectNodes("StudentList/Student");
        foreach (XmlNode node in nodeList)
        {
            StudentDTO st = new StudentDTO();
            st.StudentID = node["StudentID"].InnerText;
            st.FirstName = node["FirstName"].InnerText;
            st.LastName = node["LastName"].InnerText;
            st.Phone = node["Phone"].InnerText;
            st.Email = node["Email"].InnerText;
            st.AverageScore = double.Parse(node["AverageScore"].InnerText);
            lstStudent.Add(st); //Thêm st vào danh sách
        }
        return lstStudent;
    }
    catch (Exception e)
    {
        return null;
    }
}

#endregion
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

41

Xây dựng DAL

```
//Mỗi node chứa thông tin của một sinh viên
StudentDTO st = new StudentDTO();
st.StudentID = node["StudentID"].InnerText;
st.FirstName = node["FirstName"].InnerText;
st.LastName = node["LastName"].InnerText;
st.Phone = node["Phone"].InnerText;
st.Email = node["Email"].InnerText;
st.AverageScore = double.Parse(node["AverageScore"].InnerText);
lstStudent.Add(st); //Thêm st vào danh sách
}
return lstStudent;
}
catch (Exception e)
{
    return null;
}
}

#endregion
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

42

Xây dựng BLL

- ❖ Trong Project **BLL_QLSinhVien** ta tạo file **StudentBLL.cs** có nội dung như sau: Tham chiếu đến **DAL_QLSinhVien** và **DTO_QLSinhVien**.

```
using DTO_QLSinhVien;
using DAL_QLSinhVien;

namespace BLL_QLSinhVien
{
    public class StudentBLL
    {
        #region Attributes

        StudentDAL studentDAL = new StudentDAL();

        #endregion
    }
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

43

Xây dựng BLL

```
#region Methods

public StudentBLL()
{
}

public List<StudentDTO> getStudentList()
{
    return studentDAL.readFile("../Data/StudentList.xml");
}

#endregion

}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

44

Xây dựng GUI

- ❖ Trong Project **GUI_QLSinhVien** ta tạo file **StudentGUI.cs** (Class file) có nội dung như sau: Tham chiếu đến **BLL_QLSinhVien** và **DTO_QLSinhVien**.

```
using DTO_QLSinhVien;
using BLL_QLSinhVien;

namespace GUI_QLSinhVien
{
    public class StudentGUI
    {
        #region Attributes

        StudentBLL studentBLL = new StudentBLL();

        #endregion
    }
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

45

Xây dựng GUI

```
#region Methods
public void showStudentList()
{
    Console.OutputEncoding = UnicodeEncoding.Unicode;
    try
    {
        Console.WriteLine("\t\t\t\t\t\tSTUDENT LIST");
        string kq = "StudentID\tFull name\t\tPhone\tE-mail\t\tAverage Score";
        Console.WriteLine(kq);

        List<StudentDTO> lstStudent = new List<StudentDTO>();
        lstStudent = studentBLL.getStudentList();

        foreach (StudentDTO st in lstStudent)
        {
            Console.WriteLine(st.toString());
        }
    }
    catch (Exception e)
    {
    }
}
#endregion
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

46

Xây dựng GUI

File **Program.cs** trong **GUI_QLSinhVien** có nội dung như sau:

```
namespace GUI_QLSinhVien
{
    class Program
    {
        public static void testStudentList()
        {
            StudentGUI studentGUI = new StudentGUI();
            studentGUI.showStudentList();

            Console.ReadKey();
        }

        static void Main(string[] args)
        {
            testStudentList();
        }
    }
}
```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

47

Nội dung file **StudentList.xml**

```
<?xml version="1.0" encoding="utf-8" ?>
<StudentList>
    <Student>
        <StudentID>12345</StudentID>
        <LastName>Nguyễn Thị Tú</LastName>
        <FirstName>Trinh</FirstName>
        <Phone>0933726351</Phone>
        <Email>ntttrinh@gmail.com</Email>
        <AverageScore>6.27</AverageScore>
    </Student>
    <Student>
        <StudentID>34251</StudentID>
        <LastName>Lê Hoàng Diệp</LastName>
        <FirstName>Thảo</FirstName>
        <Phone>0873234567</Phone>
        <Email>lhdthao@gmail.com</Email>
        <AverageScore>6.83</AverageScore>
    </Student>
    ...

```

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

48

Bổ sung file **StudentList.xml** vào Folder **Data** như sau:

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

49

Thực thi chương trình

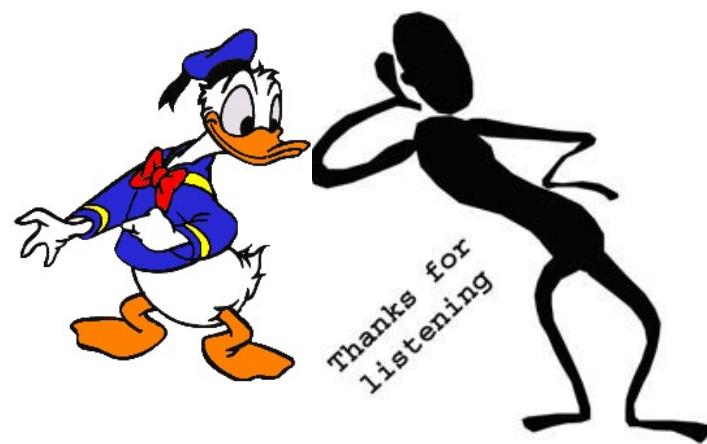
Kết quả sau khi chạy chương trình như sau:

STUDENT LIST					
StudentID	Full name		Phone	E-mail	Average Score
12345	Nguyễn Thị Tú	Trinh	0933726351	ntttrinh@gmail.com	6.27
34251	Lê Hoàng Diệp	Thảo	0873234567	lhthao@gmail.com	6.83
24351	Đặng Lê Nguyên	Vũ	0345225334	dlnvu@gmail.com	8.25
14355	Phạm Nhật	Vượng	0914661145	pnvuong@gmail.com	5.67
84365	Đoàn Nguyên	Đức	0987245132	dnduc@gmail.com	6.73

29/07/2023

Lập trình hướng đối tượng - OOP

50

END